

ХЕРСОНСЬКИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ
ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

КАФЕДРА ЕКОНОМІКИ, ПІДПРИЄМНИЦТВА ТА ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

МОДЕРНІЗАЦІЯ ЕКОНОМІКИ: СУЧАСНІ РЕАЛІЇ, ПРОГНОЗНІ СЦЕНАРІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

II Міжнародна науково-практична конференція

28 квітня 2020 року

MODERNIZATION OF ECONOMY: CURRENT REALITIES, FORECAST SCENARIOS AND DEVELOPMENT PROSPECTS

II International scientific-practical conference

28th of April 2020

**Херсон – 2020
Kherson – 2020**

4. Bessis J. Risk Management in Banking. *John Wiley & Sons Ltd*, 2002. XX+792 p.
5. Вітлінський В.В., Камінський А.Б. Комплексний підхід застосування методології Value- at Risk. *Економічна кібернетика*. № 5-6, 2004. С. 4-14.

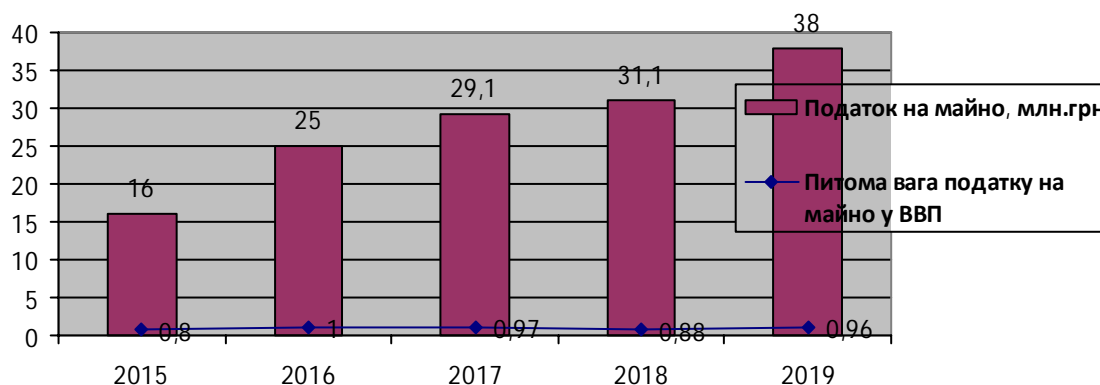
Волкова О.Г.

*к. е. н., доцент, доцент кафедри фінансів,
Одеський національний економічний університет
м. Одеса, Україна*

ФІСКАЛЬНЕ ЕФЕКТИВНІСТЬ МАЙНОВОГО ОПОДАТКУВАННЯ В УКРАЇНІ

Майнове оподаткування як інструмент податкової політики, здійснює розподіл податкового навантаження між факторами виробництва, а також виступає інструментом забезпечення фінансової незалежності місцевих бюджетів. Питання максимізації надходжень від майнового оподаткування до місцевих бюджетів було актуальним на всіх етапах становлення та розбудови системи оподаткування в Україні. Особливо гостро воно постає сьогодні, в період фінансової децентралізації та необхідності створення фінансово спроможних територіальних громад. Саме з метою збільшення ресурсної бази територіальних громад, майнове оподаткування в Україні у 2015 році зазнало суттєвих змін: земельний податок набув статусу місцевого податку і включений до складу податку на майно, поряд з податком на майно, відмінне від земельної ділянки та транспортного податку.

Упродовж досліджуваного періоду питома вага податку на майно у ВВП досить незначна (коливалася від 0,8% до 0,96%) (рис.1). При чому, незважаючи на те, що надходження податку на майно в абсолютних значеннях зростають, проте розмір питомої ваги цього податку у ВВП є не стійкою, а у 2017-2018 рр. знизилась. Зазначене свідчить про те, що податок на майно в Україні не відіграє суттєвого значення у розподілі доданої вартості.

Рис. 1. Динаміка надходжень податку на майно та його питомої ваги у ВВП у період 2015-2019 рр.

Джерело. Складено за даними [4,5]

Як вбачається з даних таблиці 1 з 2017 року знижується питома вага податку на майно у податкових надходженнях та власних коштах місцевих бюджетів України на фоні зростання надходжень з цим податком в абсолютних значеннях.

У структурі податкових надходжень місцевих бюджетів України найбільше значення продовжує відігравати загальнодержавний податок на доходи фізичних осіб, що свідчить про те, що місцеві бюджети зберігають високу залежність від державного регулювання та від центрального бюджету (табл.2). Проте слід визнати, що у розглянутий період істотно змінилась структура податкових надходжень на користь податку на майно.

Таблиця 1. Фіскальна ефективність податку на майно України у період 2015-2019 рр.

Показник	2015 р.	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.
1. Питома вага податку на майно у власних коштах місцевих бюджетів, у тому числі,% :	13,3	14,7	12,7	11,9	12,7
1.1. Питома вага податку на майно у місцевих податків та зборів,%	59,2	59,1	55,3	51,3	51,6
1.2. Питома вага податку на майно у податкових надходженнях місцевих бюджетів,%	16,3	17,0	14,5	13,5	14,0

Джерело: розраховано за даними [4; 5]

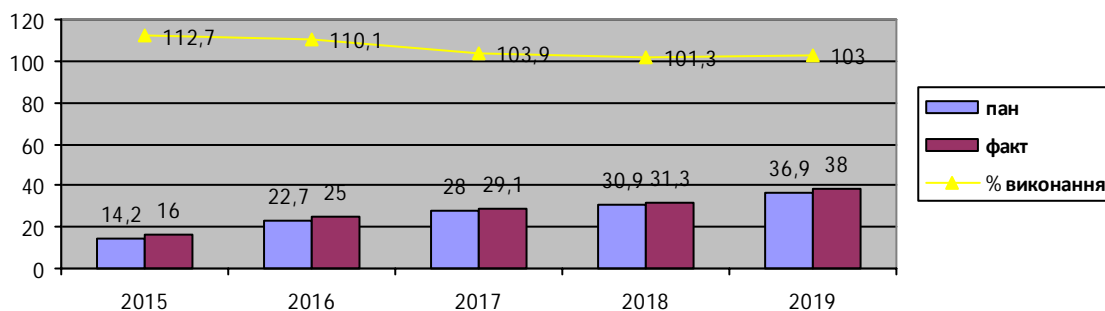
Таблиця 2. Структура податкових надходжень місцевих бюджетів України у період 2014-2019 рр., %

Показник	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Податкові надходження, %	100	100	100	100	100	100
Податок на доходи фізичних осіб,%	71,7	55,9	53,8	55,1	58,3	61,8
Податок на майно,%	1,2	16,3	17,0	14,5	11,9	14
Інші податкові надходження,%	27,1	27,8	29,2	30,4	29,8	24,2

Джерело: розраховано за даними [4; 5]

Одним з факторів цих змін є переведення земельного податку до місцевих податків та включення його до складу податку на майно.

Як свідчить аналіз показників виконання запланованих надходжень по податку на майно, показники виконуються з перевиконанням планів (рис. 2). Проте, такий результат досягається за рахунок багаторазових змін та корегування місцевих бюджетів на протязі календарного року. При затвердженні місцевого бюджету показники занижуються, а протягом року, виходячи з фактичного стану, відбувається корегування цих показників.

Рис. 2. Виконання запланованих показників по податку на майно в Україні в період 2015-2019 рр.

Джерело: діаграми складено за даними [4]

Аналіз структури місцевих податків також ілюструє зміни, які відбулися у зв'язку із трансформацією податку на майно у 2015 році. Разом з тим, якщо на початку запровадження цих змін роль цього податку істотно зросла у місцевому оподаткуванні, проте у подальшому спостерігається зниження питомої ваги податку на майно на користь єдиного податку. Крім того, у структурі самого податку на майно відбуваються відповідні зрушення на користь податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки. Проте, знижується фіскальне значення плати землю (табл. 3).

Погоджуємося, що проблеми системи оподаткування України полягають не так у площині визначення ставок або об'єктів, а у процесі адміністрування податків.

**Таблиця 3. Структура місцевих податків та зборів України
у період 2014-2019 рр.,%**

Показник	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Місцеві податки та збори, у тому числі:	100	100	100	100	100	100
Єдиний податок	92,5	40,7	40,6	44,5	48,5	48
Податок на майно, у тому числі:	0,56	59,2	59,1	55,3	51,3	51,6
Податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки,	0,56	2,6	3,3	4,0	5,9	6,5
Плата за землю	-	55,1	55	50,2	44,9	44,7
Транспортний податок	-	1,5	0,8	0,4	0,5	0,4
Місцеві збори	6,94	0,1	0,3	0,7	0,2	0,4

Джерело: розраховано за даними [4]

Проблема підвищення фіскальної ефективності місцевого оподаткування також пов'язана з неповним використанням їх фіскального потенціалу.

Експерти за сприяння Програми «U-LEAD з Європою» за результатами державного аудиту об'єднаних територіальних громад підготували аналітичний звіт «Державний фінансовий аудит об'єднаних територіальних громад. Ключові проблеми та шляхи їх вирішення» де визначили типові проблеми в управлінні публічними фінансами в об'єднаних територіальних громадах, наслідком яких є зниження фіскальної ефективності майнового оподаткування:

- неефективне управління земельними ресурсами громади: відсутність в громадах належного обліку земель у розрізі власників/ користувачів, цільового призначення, видів діяльності; застаріла нормативна грошова оцінка земель; невикористання наявних земель, що знаходяться в комунальній власності; відсутність контролю за виконанням договорів оренди землі; не проведення перегляду умов договорів оренди землі;

- неефективне управління доходами бюджету громади, а саме: використання низьких ставок земельного податку та орендної плати; наявність заборгованості зі сплати земельного податку та орендної плати за землю; неповна реалізація фіскального потенціалу податку на майно, відмінного від земельної ділянки, з причини відсутності доступу до Державного реєстру речових прав;

- використання низьких ставок орендної плати земельного податку, податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки. Поширеним для багатьох громад є застосування ставок орендної плати та податків на землю і нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, на мінімальному рівні або меншому від граничного рівня ставок, встановленого Податковим кодексом України [1, 2].

Посилює негативний вплив на зниження фіскальної ефективності майнового оподаткування низка проблем, що існують з моменту набуття чинності Податкового кодексу України та подальшого реформування як майнового оподаткування в Україні, так і взаємовідносин між центральним та місцевими бюджетами, а саме:

1. Близько 95% нерухомого майна не зареєстровано у електронній базі реєстру прав власності на нерухоме майно.

2. Експлуатація житла здійснюється без уведення до експлуатації та подальшої реєстрації речових прав на нерухоме майно, що зумовлює недоотримання коштів до місцевих бюджетів громад.

3. Землі поза межами населених пунктів не передані у розпорядження органам місцевого самоврядування.

4. Місцеві громади не мають коштів для проведення нормативної грошової оцінки земель та її інвентаризації.

Транспортний податок у складі майнового оподаткування в Україні займає найменшу питому вагу: 0,4% майнового оподаткування у 2019 році. Місцеві ради в обов'язковому

порядку повинні встановлювати транспортний податок на підпорядкованій їм території. Проте, вони не мають впливу на надходження за цим податком до своїх бюджетів.

На сьогодні транспортний податок можна визнати податком на розкіш: під оподаткування підпадають лише окремі дорогі легкові автомобілі. Разом з тим, інше рухоме майно, зокрема, катери, яхти, гелікоптери також доцільно включити до бази оподаткування транспортним податком.

Проблематика зниження фіскальної ефективності місцевого оподаткування, яка була розглянута нами раніше продовжує бути актуальною при розгляді майнового оподаткування в сьогоденні [2].

Список літератури

1. Аналіз фінансового управління у 50 ОТГ від програми DOBRE (USAID). URL: https://voxukraine.org/uk/prihovani-j-klondajk-yak-rozkriti-potentsial-byudzhetiv-ob-yednanih-teritorialnih-gromad/#_ftn2.
2. Волкова О.Г. Фіскальна ефективність місцевого оподаткування в Україні. *Науково-практичний журнал "Інфраструктура ринку"*. 2019. Вип. 28 (19). С. 263-269.
3. Державний фінансовий аудит об'єднаних територіальних громад: ключові проблеми та шляхи їх вирішення. URL :https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/520/12.2019_2.pdf
4. Державна казначейська служба України. URL: <http://www.treasury.gov.ua>.
5. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.

Гордейчик Ю.А.

студентка економічного факультета,

Научный руководитель: **Дмитриева Н.Ю.**, к. э. н., доцент,

доцент кафедры экономической теории и мировой экономики,

Учреждение образования «Гомельский государственный университет им. Ф. Скорины»

г. Гомель, Республика Беларусь

БЮДЖЕТИРОВАНИЕ, ОРИЕНТИРОВАННОЕ НА РЕЗУЛЬТАТ, – ОПРЕДЕЛЯЮЩИЙ ОРИЕНТИР НАЛОГОВО-БЮДЖЕТНОЙ ПОЛИТИКИ РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ

Важнейшим инструментом антициклического регулирования являются государственные расходы. Эффективность реализации основных направлений бюджетно-налоговой политики находит свое отражение именно в расходной части бюджета. В условиях ограниченности бюджетных ресурсов вопросы приоритетности расходов становятся чрезвычайно актуальными. В связи с этим постоянно должна повышаться эффективность использования бюджетных средств, обеспечиваться оптимизация государственных расходов. С этой целью применяется бюджетирование, ориентированное на результат, посредством которого обосновывается связь между расходами государственного бюджета и планируемыми результатами от использования финансовых ресурсов.

При бюджетировании, ориентированном на результат, исполнение бюджета оценивается не только по тому, в какой степени были исполнены те или иные бюджетные статьи, а по тому, насколько были выполнены изначально поставленные цели и задачи. Такой подход позволяет оценить результативность государственных расходов, повысить степень ответственности распорядителей и получателей бюджетных средств за их эффективное использование, на основе полученных данных определить оптимальные пути использования имеющихся ресурсов в интересах граждан.

В настоящее время бюджетное планирование в Республике Беларусь содержит элементы программно-целевого бюджетирования в виде различных отраслевых и региональных программ. Переход на программно-целевое бюджетирование осуществляется с одновременным пересмотром контрольных сумм по статьям расходов, оставив в силе наиболее обоснованные.